

av Europas utposter mot Orienten. Jerk Werkmäster var en systematiskt lagd konstnär, vilket bland annat märks på att han sparat en stor del av sitt arbetsmaterial, exempelvis kartongerna till Kungsholm. Dekoreringen av flygellocket föregicks av grundliga studier, vilket framgår av efterlämnade tuschteckningar, som kopierats från eller inspirerats av persiska miniatyrer.¹⁵⁴

Eftersom Bergstens första vision av sällskapsrummets dekorerings var mer antikiserande med exempelvis meanderbårder löpande utmed nederdelen av väggarna, är det orientaliserande stilgreppet överraskande så länge man inte inser att 1920-talets dekorativa stil hade en starkt eklektisk sida. Den obekymrade blandningen av gammalt och nytt, öst och väst, stadsliv och lantliv var således precis vad idsandan föreskrev. På ömse sidor av klaviaturen sågs två nå bockhuvuden, ömsom blank-, ömsom mattförgyllda. Det är svårt att urskilja dem på fotografier, men de är synliga på ritningar. Även flygelns sarg och ben dekorerades med bårder av palmetter och akantus. Mellan pedalbenen fanns en lyrförm med förgyllda strängar. Också notstället var förgyllt och dess yta rutmönstrad genom växling mellan blank och matt lackering.¹⁵⁵

Gobelängen

Mellan de rikt skulpterade dörrarna mitt emot absiden i sällskapsrummet hängde en gobeläng, komponerad av Bertil Damm. Han var en mångsidig och berest konstnär, som gjort sig känd särskilt genom sina många monumentala uppdrag och inkännande porträtt. För Stockholms stadshus komponerade han en apoteos över svensk bildning, ett arbete som dock aldrig blev utfört, men finns bevarat som skisser. Damm förberedde sig för uppdraget genom studier i Rom och Florens. Gobelängen visades i Stockholm hösten 1928.¹⁵⁶ För överföringen till vävnad svarade Barbro (Lundberg) Nilsson, den gången bara tjugofem år, och tre likaledes unga väverskor. Gobelängen ingick tydligen inte i den framtvingade försäljningen 1942, eftersom den i dag återfinns i Göteborgs Sjöfartsmuseum.

Gobelängen *Nova Suecia* komponerad av Bertil Damm. Storleken är 3x4 meter. Ur *Boet*, 1928.

Motivet var inspirerat av den första svenska kolonin i Nordamerika, Nya Sverige, som grundades 1638 och visar de första svenska kolonisternas landstigning på Delawareflodens strand. Kompositionen domineras av ett segelfartyg, framför vilket en stående man räcker fram ett skrin mot en knäfallande kvinna med två barn. Två indianer finns med i bild, den ene sitter spanande i ett träd. Den andre, som bär en pilbåge, tycks vara på väg ut ur bilden samtidigt som han misstänksamt granskar skeppet och de nyanlända främlingarna. I högra hörnet samtalar två soldater under en hillebard, vars yttersta spets pekar mot den ene indianens pilbåge och nakna fot. Till vänster ses arbetande bönder och i floden simmar – litet oväntat – en sjöjungfru.¹⁵⁷

Budskapet bakom denna komposition är väl inte helt glasklart, vilket inte skall uppfattas som ett negativt omdöme. Snarare har de båda konstnärerna lyckats väcka betraktarens nyfikenhet, såväl genom gåtfullheten i delar av gestaltningen som genom den koloristiska rikedom i utförandet.

En av de unga som deltog i arbetet med gobelängen var Inga Jacobson, som 1928 ännu hette Gemmel, och när detta skrivs är nyss fyllda 100 år. Det finns ett foto bevarat där förlagan är uppsatt vid sidan av väverskorna, vilket kan-

ske var en eftergift till fotografen. Gobelängen vävdes vid stående varp, *haute lisse*, med växtfärgat garn i ylle och bomull. Förlagan var fäst bakom den växande väven. Barbro Nilsson hade fått överta Dana Bildes vävstol, som tidigare använts för Hilding Linnqvists gobeläng i Stockholms Stadsbibliotek och var tillräckligt bred för att klara måtten 3×4 meter.

Arbetet pågick under ett helt år i Barbro Nilssons ateljé i Stockholm och avslutades på hösten med ett kräftkalas i en lada vid Kyrkviken på Lidingö, där gobelängen spikades upp och sträcktes på väggen under det att Bertil Damm sjöng till luta med ett kålblad på huvudet. De båda arkitekterna Gunnar Jacobson och Rolf Engströmer, "Calf" och "Jefta", deltog också. Det var vid denna fest Inga Gemmel blev bekant med Gunnar Jacobson, som hon senare gifte sig med. Väven skickades troligen till Hamburg som postpaket. Inga Jacobson såg den aldrig hängas upp ombord.¹⁵⁸

Skulpturerna i första klassens trapphus

Trappan som ledde från entréhallen ned till matsalen flankerades på A-däck av skulpturerna "Europa" och "Amerika" och på B-däck av "Neptunus" och "Venus" samt på C-däck av två karyatider. Alla sex var komponerade och skurna i trä av Ansgar Almquist (1889–1973). Idén att trappan skulle dekoreras med skulpturer finns redan i ett av Bergstens tidiga utkast, där man anar en havsgud med treudd samt ytterligare en gestikulerande figur strax bakom räcket.

Almquist hör inte till de ofta ihågkomna skulptörerna i vår tid. Men i Stockholm finns många verk av hans hand. Han utbildades till ornamentbildhuggare på Tekniska skolan i Stockholm, därefter kom han till Wilhelmsons skola i Göteborg. Han var bondpojke, född i Åsen nära Tranås, och det är också där man förvarar en del av hans konstnärliga kvarlåtenskap, som han skänkte till Eriksbergs museum i

Ansgar Almquist, modell i gips till en av karyatiderna i första klassens vestibul. Skars efter rederiets godkännande i kubansk mahogny och ställdes upp i trappan på C-däck. Sjöfartsmuseet i Göteborg.

